

การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา : การประเมินผลและการศึกษาหาแนวทางใหม่*

กิตติพงษ์ พุ่มพวง** พัทรินทร์ บุรณะกร***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผล เพื่อศึกษาแนวทางใหม่ และเพื่อเสนอแนะรูปแบบใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกกศ.) ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินด้านความต้องการจำเป็น มีความต้องการจำเป็นในภาพรวมของทั้ง 3 ด้าน คือด้านสวัสดิการ ด้านสวัสดิภาพ และด้านการ ยกย่องเชิดชูเกียรติ อยู่ในระดับมาก (4.10) ด้านการจัดกิจกรรมบริการของสำนักงาน สกกศ. สอดคล้องกับเป้าประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นประโยชน์ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่ด้านการปฏิบัติงานควรปรับปรุงกระบวนการบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) การศึกษาแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงาน สกกศ. ด้านสวัสดิการ ควรปรับด้านที่พักชั่วคราว การบริการตรวจสอบคุณภาพ การลดหย่อนค่าเดินทาง การทำประกันชีวิตให้ครู ด้านสวัสดิภาพ การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ปรับรางวัลด้านการยกย่องเชิดชูเกียรติ ด้านทุนศึกษาต่อ ทุนทำวิจัย ทุนทำผลงานทางวิชาการ 3) การเสนอแนะรูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงาน สกกศ. ควรจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดชีวิตของการประกอบอาชีพ โดยจำแนกเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนเข้าสู่อาชีพ ระหว่างประกอบอาชีพ และหลังเลิกอาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการดูแลและพัฒนาครูทั้งระบบชีวิต โดยเปลี่ยนจากการดูแลเรื่องเงิน เป็นดูแลเรื่องคน

คำสำคัญ : สวัสดิการ สวัสดิภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษา การประเมินผล แนวทางใหม่

* วิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกกศ.) พ.ศ.2556

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

*** หัวหน้าสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Welfare and Safety Arrangement for Teachers and Educational Personnel : Evaluation and Study for New Trends

Kittipong Phumpuang Patcharin Buranakorn

Abstract

This research aims to evaluate, to study its new trends and to suggest the system for the welfare and safety management of the Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel welfare and safety management of the Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel. The results show that 1) Regarding evaluation of necessary Welfare, safety and honor were rated at high level (4.10). For the evaluation of the operation process, the accordance between the activities provided by OTEP and their objectives, both objective 1 and 2 is in highest level. The evaluation of service staffs, processes and building were rated at average (3.47). 2) The Study of New Trend in welfare and safety management of the Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel. For welfare management, the temporary accommodation should be provided sufficiently according to teacher's need. Medical checking service should cover deadly diseases. The transportation allowance or reduction should include other vehicles. Moreover, life insurance for teachers should be increased. 3) The System's Proposal of welfare and safety management by the Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Educational Personnel. The welfare and safety management for teachers and educational personnel should be arranged for entire career life by dividing to three phases as before starting the career, during working and after resignation or retirement by focusing on care and development for teacher and educational personnel's entire life both physical and mental.

Keywords : Welfare, safety, teachers and educational, evaluation, new trends

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 หน่วยงานนี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์เกื้อกูล ความมั่นคง รวมทั้งส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การศึกษา และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานด้านสวัสดิการ สวัสดิภาพ และผดุงเกียรติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2550 : 24)

การดำเนินงานด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ก่อนมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาในปี พ.ศ.2546 จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2552 : 3) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาคำตอบเฉพาะว่าการให้บริการด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร อีกทั้งในปัจจุบันสถานการณ์ทางสังคม ได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้การดำเนินชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการในชีวิตก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาก็เป็นมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน และความต้องการต่าง ๆ ของครูและบุคลากรทางการศึกษาก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาคำตอบว่า ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันนี้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องการแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา แนวทางใดบ้าง แต่ละแนวทางเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา: การประเมินผลและการศึกษาหาแนวทางใหม่” เพื่อให้สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา จักได้นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบันให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. เพื่อศึกษาแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. เพื่อเสนอแนะรูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีลำดับขั้นของรูปแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสำรวจเชิงปริมาณ เพื่อประเมินผลการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1.1 **ประชากร** ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นสมาชิกของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ จำนวนทั้งสิ้น 35,671 คน แยกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27,819 คน

1.1.2 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาล จำนวน 2,383 คน

1.1.3 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 2,787 คน

1.1.4 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 1,789 คน

1.1.5 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน 893 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 **กลุ่มตัวอย่าง (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 1)** ด้านการประเมินผลการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นสมาชิกของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ มอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอน สุ่มตามจังหวัดและหน่วยงานที่สังกัด แล้วคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดและหน่วยงานที่สังกัด ดังตารางต่อไปนี้

จังหวัด	กลุ่มประชากร						กลุ่มตัวอย่าง					
	สพฐ.	อปท./ เทศบาล	สช.	อาชีวะ	กศน.	รวม	สพฐ.	อปท./ เทศบาล	สช.	อาชีวะ	กศน.	รวม
พิษณุโลก	8,815	346	825	469	143	10,598	94	4	9	5	1	113
เพชรบูรณ์	7,088	403	1,189	318	172	9,170	76	4	13	3	2	98
ตาก	3,403	459	263	375	280	4,780	37	5	3	4	3	52
สุโขทัย	4,934	708	211	354	127	6,334	51	7	2	4	1	65
อุตรดิตถ์	3,579	467	299	273	171	4,789	39	5	3	3	2	52
รวม	27,819	2,383	2,787	1,789	893	35,671	297	25	30	19	9	380

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการ สวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

จังหวัด	กลุ่มประชากร						กลุ่มตัวอย่าง					
	สพฐ.	อปท./ เทศบาล	สช.	อาชีวะ	กศน.	รวม	สพฐ.	อปท./ เทศบาล	สช.	อาชีวะ	กศน.	รวม
พิษณุโลก	8,815	346	825	469	143	10,598	10	2	1	1	1	15
เพชรบูรณ์	7,088	403	1,189	318	172	9,170	10	2	1	1	1	15
ตาก	3,403	459	263	375	280	4,780	10	2	1	1	1	15
สุโขทัย	4,934	708	211	354	127	6,334	10	2	1	1	1	15
อุตรดิตถ์	3,579	467	299	273	171	4,789	10	2	1	1	1	15
รวม	27,819	2,383	2,787	1,789	893	35,671	50	10	5	5	5	75

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นสมาชิกของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เนื่องจากวัตถุประสงค์ข้อ 2 วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนของหน่วยงานที่ครูสังกัดในแต่ละจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 75 คน และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอน สุ่มตามจังหวัดและหน่วยงานที่สังกัด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดและหน่วยงานที่สังกัด ดังตารางต่อไปนี้

3. การจัดสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน คัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ คือ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. องค์กรเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.2 กลุ่มตัวอย่างตัวแทนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกจากครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดละ 1 คน 5 จังหวัด โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของทั้ง 5

จังหวัด เป็นผู้คัดเลือกผู้แทนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สนใจและศึกษางานด้านการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. การเสนอแนะรูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามเชิงปริมาณ จำนวน 5 ตอน เพื่อประเมินผล ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีการใช้บริการการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างไร โดยมุ่งประเมินกิจกรรม 3 ด้าน ตามการดำเนินงานด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ ด้านส่งเสริมสวัสดิการ ด้านส่งเสริมสวัสดิภาพ และด้านพัฒนาความมั่นคงและยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยประเมินตามรูปแบบ CPO'S Evaluation Model (เยาวดี (ราชชัชกุล) วิบูลย์ศรี. (2553 : 87 - 140) ดังต่อไปนี้

1. ประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็น หรือความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ

2. ประเมินการปฏิบัติงาน (Process)

2.1 ประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมกับเป้าประสงค์ เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมนั้น ๆ มีความสอดคล้องหรือตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และมีการจัดลำดับที่เหมาะสมต่อเนื่องกันมากน้อยเพียงใด

2.2 ประเมินคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้ทราบว่าการจัดและการบริการของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีการปฏิบัติเป็นอย่างไร เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมและการให้บริการในครั้งต่อไป

3. ประเมินผลผลิตด้านประโยชน์ (Utility) เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าหรือความสำคัญของผลที่ได้จากการประเมิน ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจหรือเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. คำถามประเด็นสนทนา ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อระดมความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ได้แนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเด็นสนทนาจำนวน 5 ประเด็น

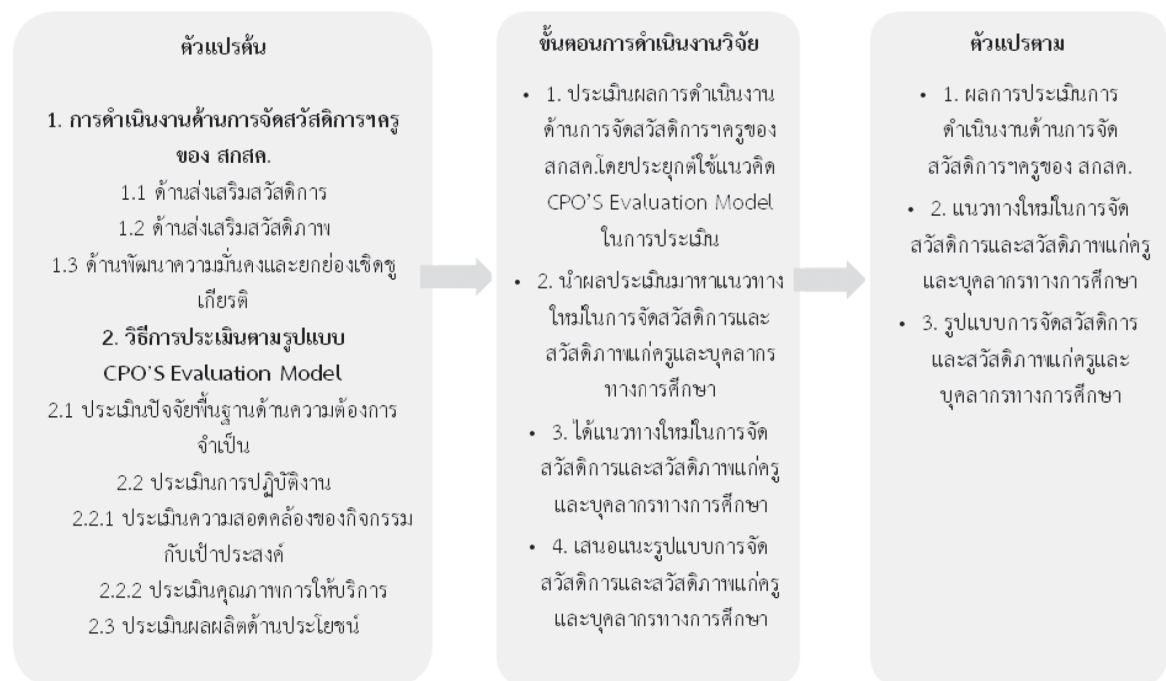
นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินผล หมายถึง การวัดและตรวจสอบผลการดำเนินงานการจัดสวัสดิการ สวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค. ที่มีให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

สวัสดิการ หมายถึง สิ่งที่องค์กรให้กับบุคลากรในองค์กรเพื่อบริหารหรือให้ประโยชน์แก่บุคลากร นอกเหนือจากเงินเดือนหรือค่าจ้าง ซึ่งสวัสดิการจะยังผลไปสู่ผลผลิตของงาน เนื่องจากเป็นแรงจูงใจให้เกิดความมั่นคงในการทำงานและการดำรงชีวิต สวัสดิการอาจเป็นตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงินก็ได้ และสิ่งที่องค์กรจัดเสริมให้แก่บุคลากรเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานหรือเพื่อเอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน

สวัสดิภาพ หมายถึง การปราศจากภัยอันตราย ปราศจากการบาดเจ็บ หรือตาย รวมทั้งสูญเสียทรัพย์สินของมีค่าหรือเสียเวลาไป รวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกาย สุขใจ ไม่เสี่ยงภัย มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมการป้องกันภัยไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้อง เหมาะสม และสม่าเสมอ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย (\bar{X})

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การประเมินผลการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้และการใช้บริการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.1.1 กิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ด้านส่งเสริมสวัสดิการ ผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรสังกัดพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยร้อยละการรับรู้ด้านการส่งเสริมสวัสดิการคิดเป็น ร้อยละ 36.98 และค่าเฉลี่ยร้อยละการใช้การส่งเสริมสวัสดิการ คิดเป็นร้อยละ 26.64 ซึ่งนับได้ว่า เป็นค่าเฉลี่ยร้อยละที่อยู่ในระดับที่น้อย สมควรได้รับการปรับปรุงทั้งในส่วนของรูปแบบกิจกรรมและการบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. สังกัดเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างต่อไป

1.1.2 กิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ด้านส่งเสริมสวัสดิภาพ ผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรสังกัดพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ด้านการส่งเสริมสวัสดิภาพคิดเป็น ร้อยละ 76.26 และค่าเฉลี่ยการใช้การส่งเสริมสวัสดิภาพคิดเป็นร้อยละ 48.85 ซึ่งนับได้ว่า เป็นค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง กิจกรรมและการบริการที่มีการรับรู้และการใช้ในระดับน้อยคือ กิจกรรมงานมูลนิธิและกองทุน ร้อยละ 23.42 กิจกรรมศูนย์ดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้สูงอายุ ร้อยละ 21.32 จึงควรปรับปรุงทั้งในส่วนของรูปแบบกิจกรรมและการบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. สังกัดเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างต่อไป

1.1.3 กิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ด้านความมั่นคงและยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรสังกัดพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ด้านความมั่นคงและยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.58 ซึ่งนับได้ว่าเป็นค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยการใช้การส่งเสริมสวัสดิภาพ คิดเป็นร้อยละ 14.12 การใช้กิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสศ. ซึ่งนับได้ว่าเป็นค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมและการบริการของสำนักงานดังกล่าวเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปของสมาชิก แต่กิจกรรมและการบริการดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก จึงทำให้มีสมาชิกบางส่วนเท่านั้น ที่ใช้กิจกรรมและการบริการดังกล่าว จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมและการบริการดังกล่าวให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก

1.2 ผลการประเมินด้านความต้องการจำเป็นของการรับบริการการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงาน สกสศ. ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า มีความจำเป็นที่ต้องรับบริการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ในระดับมากทุกจังหวัด ดังนั้น สกสค. จึงควรที่จะจัดให้มีการบริการการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

1.3 ผลการประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมกับเป้าประสงค์ ที่ 1 คือครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับสวัสดิการ สวัสดิภาพ และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอื่น และมีความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพ ในด้านสวัสดิการและ ด้านสวัสดิภาพ ทุกพื้นที่สำนักงานเขตการศึกษา มีความสอดคล้องสูง (86.86%) สอดคล้องกับการประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมกับเป้าประสงค์ ที่ 2 คือครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการยกย่อง เชิดชู ผดุงเกียรติ และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทุกพื้นที่สำนักงานเขตการศึกษา มีความสอดคล้องสูง (95.42%) เช่นกัน

1.4 ผลการประเมินระดับการปฏิบัติงานการให้บริการการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานการให้บริการการจัดสวัสดิการฯ จัดอยู่ในระดับที่ปานกลาง (3.47) และการประเมินระดับการได้รับประโยชน์จากกิจกรรมบริการการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค. ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การประเมินระดับการได้รับประโยชน์จากกิจกรรมบริการการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรฯ จัดอยู่ในระดับที่มาก (3.71) แสดงได้ว่า การปฏิบัติงานการให้บริการด้านการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบางส่วนที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข แต่ภาพรวมแล้วการปฏิบัติงานการให้จัดสวัสดิการและสวัสดิภาพที่ผ่านมา มีประโยชน์ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริง

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางใหม่ในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากการประเมินผลการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่าครู 62 คน ได้นำเสนอแนวทางใหม่ ได้แก่ ทุนศึกษาภาษาอังกฤษระยะสั้น ทุนฝึกอบรมดูงานในประเทศและต่างประเทศ ทุนศึกษาต่อระดับปริญญาโท มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมบริการดังกล่าวเพื่อพัฒนาครูให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสอดคล้องกับความต้องการของครูที่ต้องการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องการให้สำนักงานคณะกรรมการ สกสค. จัดสวัสดิการและสวัสดิภาพนอกเหนือจากบริการเดิมที่จัดบริการอยู่ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสวัสดิการ

- ควรจัดที่พักชั่วคราวให้เพียงพอต่อความต้องการของครูทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใหญ่ของแต่ละภูมิภาค (86.60%)

- ควรบริการตรวจสุขภาพให้ครอบคลุมโรคร้ายแรงด้วย เช่น หัวใจ มะเร็งลำไส้ มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก มะเร็งต่อมลูกหมาก ไวร้สตับอักเสบบี หลอดเลือดตีบ ฯลฯ (79.65%)

- ควรขยายการลดค่าเดินทางไปยังพาหนะอื่น เช่น เครื่องบิน รถทัวร์ รถตู้ ฯลฯ (78.86%)

- ควรเพิ่มการทำประกันสุขภาพกลุ่มให้ครู เพื่อให้ใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนได้ (75.55%)

2.2 ด้านสวัสดิภาพ

- ควบคุมอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ช.พ.ค. (84.87%)

2.3 ด้านการยกย่องเชิดชูเกียรติ

- ควบคุมจัดสรรด้านทุนศึกษาต่อระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และการศึกษาระยะสั้น และควรมีทุนสำหรับทำวิจัย ทำผลงานทางวิชาการ (72.06%)

- ควบคุมปรับประเภทและลักษณะของรางวัลที่ครูได้รับในแต่ละปีให้สอดคล้องกับการเลื่อนวิทยฐานะของครู (70.06%)

ตอนที่ 3 การเสนอแนะรูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

การเสนอแนะรูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนครูจำนวน 10 คน ได้นำเสนอว่าควรจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดชีวิตของการประกอบอาชีพ โดยจำแนกเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนเข้าสู่อาชีพ ระหว่างประกอบอาชีพ และหลังเลิกอาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการดูแลและพัฒนาครูทั้งระบบชีวิต โดยดูแลทั้งกายและใจครูและบุคลากรทางการศึกษา สนับสนุนการเพิ่มวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษา และเปลี่ยนจากการบริการเป็นรายครั้งมาเป็นบริการแบบบูรณาการ ต่อเนื่อง และครบวงจรตลอดชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเปลี่ยนจากการดูแลเรื่องเงิน เป็นดูแลเรื่องคน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ใน 5 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง 1 พบประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค. ในด้านต่างๆ พบว่ามีร้อยละการรับรู้และการใช้กิจกรรมและบริการสูงที่สุดในด้านการฌาปนกิจสงเคราะห์ (สมาชิก ช.พ.ค. ตัวครู) ซึ่งอยู่ในระดับมาก (78.16%) ผลการสำรวจการรับรู้และการใช้กิจกรรมและบริการนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยด้านความต้องการจำเป็นที่พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความต้องการด้านเสริมฐานะความมั่นคงของตนเอง (มีบริการฌาปนกิจสงเคราะห์ (สำหรับครู สมาชิก ช.พ.ค.) สูงเป็นอันดับ 1 (4.36) แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เมื่อวิเคราะห์ในระดับจังหวัดกลับพบความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนางานกิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค. จึงควรใช้ผลการศึกษาในรายจังหวัดเป็นสำคัญ และดำเนินกระบวนการวางแผนแบบการมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control) ถือเป็นวิธีหรือกลไกที่เปิดโอกาสให้สมาชิก สกสค. ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมและบริการของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค. สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี และไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2537) ที่กล่าวว่า กระบวนการ AIC ถือเป็นวิธีหรือกลไกที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกระดับ ทุกคนในองค์กร หน่วยงาน

4. รูปแบบการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดชีวิตของการประกอบอาชีพ โดยจำแนกเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนเข้าสู่อาชีพ ระหว่างประกอบอาชีพ และหลังเลิกอาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการดูแลและพัฒนาครูทั้งระบบชีวิต โดยดูแลทั้งกายและใจครูและบุคลากรทางการศึกษา สนับสนุนการเพิ่มวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษา และเปลี่ยนจากการบริการเป็นรายครั้งมาเป็นบริการแบบบูรณาการ ต่อเนื่อง และครบวงจรตลอดชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเปลี่ยนจากการดูแลเรื่องเงิน เป็นดูแลเรื่องคน และเน้นการบูรณาการการบริการตลอดช่วงชีวิตของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ครูเป็นบุคลากรของประเทศที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและใจ จนสามารถนำความพร้อมสมบูรณ์ของตนเองไปพัฒนาผู้เรียนได้ต่อไป ผลสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Richard Turner และคณะ (1986) ที่พบว่า ยุทธศาสตร์ด้านนโยบาย แรงจูงใจเงินเดือนครู เกี่ยวข้องและส่งผลโดยตรงต่อความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นหากครูได้รับสวัสดิการที่ดีก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อันดีของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กึ่งทอง เลิศอมรชัย. (2545) **ความพึงพอใจของทายาทและผู้มีสิทธิรับเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ต่อการดำเนินงานฌาปนกิจสงเคราะห์ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี และไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2537) **เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบการมีส่วนร่วม.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.google.co.th/url?sa=t&rcrct=j&q=&esrc=s&source> (8 ธันวาคม 2556)
- เยาวดี (ร่างชัยกุล) วิบูลย์ศรี. (2553) **การประเมินโครงการแนวคิดและวิธีปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550) **พ้อหลวงของปวงครู.** กรุงเทพมหานคร : สกสศ. ลาดพร้าว.
- _____. (2552) **บทบาทและภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- Turner, Richard et al. (1986) **Policy Strategies, Teacher Salary Incentive and Student Achievement : An Explanatory Model.** Educational Researcher. 3 : page 5-11.